

Куньч З. Й.

Національний університет «Львівська політехніка»

СТИЛІСТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ДЕТЕРМІНОЛОГІЗМІВ В ІСТОРИЧНІЙ ПОВІСТІ БОГДАНА ЛЕПКОГО «МОТРЯ»

У статті на матеріалі повісті Богдана Лепкого «Мотря» проаналізовано стилістичні можливості детермінологізмів у творі на історичну тематику. Методом суцільного вибирання з тексту повісті виокремлено 357 цитат, в яких автор з різною стилістичною метою використав терміни певних наукових галузей. Здійснено тематичну класифікацію детермінологізмів, з'ясовано, що найчастотніше представлено зоологічні, ботанічні, суспільно-політичні, літературознавчі, медичні, військові, мистецтвознавчі терміноодиниці. Виявлено, що вживання детермінологізмів не завжди зумовлено змістовими особливостями художнього твору, а почасти спричинено авторською манерою Б. Лепкого, його стилістичними вподобаннями. Вибрану термінну лексику проаналізовано з огляду на рівень її детермінологізації та констатовано, що найвищу частотність виявляють функційні детермінологізми (150 прикладів, тобто 42%), лексико-семантичні детермінологізми становлять 26,3% (їх віднайдено в 94 цитатах), а семантико-стилістичні – 31,7% (113 цитат). Таке співвідношення засвідчує, що термінна лексика органічно входить у художній дискурс і стає важливим складником індивідуального авторського стилю письменника. Функційні детермінологізми залучають у контекст інтелектуальний струмінь, створюють оригінальний колорит. Лексико-семантичні детермінологізми, актуалізуючи додаткові семантичні відтінки, дають змогу розставити певні логічні акценти, посилити експресивний вплив на читача. Завдяки семантико-стилістичній детермінологізації Богдан Лепкий створює яскраві метафори, влучні порівняння, глибокі антитези, прозорі алегорії, проникливі символічні образи, використовує метонімію, синекдоху, персоніфікацію та інші тропи. Отже, детермінологізми в історичній повісті «Мотря» не лише слугують для точного позначення тих чи тих понять, а й сприяють творенню нових яскравих й оригінальних художніх засобів (тропів, фігур), посиленню емоційного впливу на читачів, насиченню тексту експресією.

Ключові слова: детермінологізація, повість Б. Лепкого «Мотря», функційні детермінологізми, лексико-семантичні детермінологізми, семантико-стилістичні детермінологізми, метафора, порівняння.

Постановка проблеми. Детермінологізація – це втрата терміном «своїх дефінітивних і системних характеристик і перехід до загальноновживаної лексики» [11, с. 19]. На сторінках художніх творів та в публіцистичних текстах часто натрапляємо на детермінологізовані лексичні одиниці, позаяк в нинішніх умовах технократизації людства відбувається своєрідна лексична інтеграція функціональних стилів. Отож перед сучасним мовознавством постає актуальне завдання – проаналізувати, яких змін зазнає термін в художньому дискурсі, як контекст змінює його семантику та стилістичні можливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Матеріали недавніх досліджень термінної лексики виявляють, що ці лексичні одиниці мають «високу здатність до семантичних модифікацій у контексті художнього стилю літературної української мови» [6, с. 60]. Вважають, що викорис-

тання детермінологізмів у художньому дискурсі найяскравіше виявляє себе у творчості шістдесятників [9, с. 238]. Проте історичні твори Б. Лепкого, зокрема його повість «Мотря», перше видання якої побачило світ 1926 року, демонструють активне залучення термінної лексики, що, безперечно, посприяло створенню певного емоційно-естетичного колориту твору.

У низці наукових праць проаналізовано актуальну й цікаву проблему використання термінів у прозових творах українських письменників, зокрема досліджено детермінологізми в романі П. Загребельного «Розгін» [3]; вивчено особливості функціонування термінної лексики в мові української фантастики [5]; проаналізовано співіснування детермінологізмів різних тематичних груп в художньому дискурсі [7]; описано військову лексику в історичній прозі П. Куліша [2] та в історичних романах Ліни Костенко [13];

акцентовано увагу на метафоризації термінів як способі створення художніх образів у творах Р. Іваничука [4], проаналізовано детермінологізацію як механізм художньої образності на матеріалі роману Ліни Костенко «Записки українського самашедшого» [6]. Об'єктом наукових досліджень стала проблема функціонування військових термінів і номенів у художньому дискурсі документально-фантастичного роману Ю. Щербака «Зброя Судного дня» [10]. Проте досі не акцентовано уваги на ще одній важливій рисі детермінологізмів у художньому дискурсі – на їхній здатності продуктивно творити певний стилістичний колорит у творах на історичну тематику. Зокрема, досі не досліджено під кутом зору детермінологізації творчість славетного українського письменника Богдана Лепкого, 150-річчя від Дня народження якого ми відзначатимемо цього року. Саме це зумовлює актуальність і наукову новизну пропонуваної роботи.

Мета і завдання дослідження. Мета цієї статті – проаналізувати стилістичні можливості детермінологізмів у творі на історичну тематику, зокрема в повісті Богдана Лепкого «Мотря». Для реалізації цієї мети плануємо реалізувати такі завдання: 1) здійснити суцільне вибирання детермінологізмів з історичної повісті Б. Лепкого «Мотря»; 2) проаналізувати вибрану терміну лексик у огляду на рівень її детермінологізації; 3) виявити тематичні розряди детермінологізмів, вибраних з повісті Б. Лепкого «Мотря»; 4) з'ясувати стилістичні можливості детермінологізмів у творі на історичну тематику.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методом суцільного вибирання з тексту історич-

ної повісті Богдана Лепкого «Мотря» виокремлено 357 цитат, в яких з різною стилістичною метою використано терміни певних наукових галузей. Зважаючи на ступінь втрати лексею ознак терміна, виокремлюємо три рівні детермінологізації (функційна, лексико-семантична та семантико-стилістична), на кожному з яких детермінологізм зазнає специфічних модифікацій свого семантичного поля і своєрідно впливає на почуття людини. [6, с. 65].

На основі детального дослідження вибраних цитат ми з'ясували, що досить високу частотність виявляють детермінологізми першого рівня, так звані **функційні детермінологізми**. У нашій вибірці таких прикладів 150, тобто 42 %. Лексико-семантичні детермінологізми виявлено в 94 цитатах (26,3 %), а семантико-стилістичні – в 113 (31,7 %). Графічно співвідношення детермінологізмів різних рівнів відображено на Діаграмі 1.

Тематичне розмаїття термінової лексики, виявленої в аналізованому творі, з одного боку, демонструє широку ерудицію автора та його стилістичні вподобання, а з другого, свідчить, про скерованість аналізованого твору на інтелектуального читача, здатного досягнути глибини думки й насолодитися влучністю авторських переосмислень. Констатуємо, що серед детермінологізованих лексем, виявлених у цитатах нашої вибірки, найчастотнішими є зоологічні, літературознавчі, військові, ботанічні, суспільно-політичні, медичні, мистецтвознавчі терміни. Безперечно, наявність окремих тематичних розрядів детермінологізмів (приміром, політичні, медичні, мистецтвознавчі, військові) зумовила тематика аналізованого твору. Контекст їх уживання свідчить про збереження

дефінітивності терміна без жодних лексичних переосмислень, наприклад: «Щоб його *кораблі* могли від Балтійського моря до Дарданеллів і ще геть далі свободно *буяти*» [8, с. 24]; «треба було нових *аргументів*, щоби знов переробити його на своє» [8, с. 311]; «Двері *вертепу* закриваються, *хор* співає різдвяний *тропар*» [8, с. 341] тощо. Проте частотність застосування, наприклад, зоологічних чи ботанічних термінів не має чіткого зв'язку з тематикою твору. На наш погляд, їхнє вживання більшою мірою зумовлено саме

Діаграма 1. Детермінологізми в романі Б. Лепкого «Мотря»

авторською манерою Богдана Лепкого, його стилістичними вподобаннями, позаяк саме ці детермінологізовані одиниці найчастіше стають елементами порівняльних зворотів, метафоричних переосмислень, алегоричних образів тощо.

До прикладу, серед функційних детермінологізмів значна частина слугує для творення порівняльних зворотів: «говорила, ніби *пісню* співала» [8, с. 376]; «Може, й гонили за нею, як дитина за *мотилем* гонить» [8, с. 351]; «Чого ти тулишся до того Мазепи, як *судак* до невода?» [8, с. 314]; «За тую мрію, яка явилася перед нею так несподівано, як *веселка* після *бурі*» [8, с. 307]; «...шибаючи собою по усіх усяодах, як по пустині *ураган*» [8, с. 11] та ін.

Цікаво, що особливого стилістичного ефекту автор досягає завдяки використанню термінів-запозичень. Приміром, у цитаті «Вам, молодим, лиш усякі *менуети* і *контраданси* в голові, а давні дівоцькі звичаї забуваєте» [8, с. 73] вживання мистецтвознавчих термінів *менует* і *контраданс* зумовлено не потребою відтворити їхнє термінне значення, а бажанням протиставити власне українські звичаї та новітні чужоземні модні вподобання. Досягненню цієї мети й сприяють ново-запозичені на той час слова, так звані варваризми. Адже авторові не важить, чи розуміє читач значення цих термінів-запозик, бо їхнім вживанням він акцентує саме на чужинності, незвичності, несприйнятті явищ, що їх позначають ці лексеми.

Отже, функційні детермінологізми, вжиті в контексті історичної повісті, не просто сприяють точності повідомлення, а часто стають механізмом творення художньої образності, спричинюючи певний стилістичний ефект, насичуючи контекст інтелектуальним струменем та створюючи оригінальний колорит твору.

Лексико-семантичні детермінологізми, частково втративши свою дефінітивність, зазвичай поширюють лексичне значення і саме ці додаткові семантичні відтінки автор використовує для досягнення різних стилістичних ефектів. Як слушно зауважує Т. Бабич, «слово нейтралізує своє пряме номінативне значення та набуває нового, контекстуального, що містить експресивно-емоційне забарвлення та неочікувані смислові нашарування» [1, с. 12–13]. Матеріали нашого дослідження дають можливість проілюструвати низку художніх засобів, створених із використанням детермінологізмів цього рівня. Приміром, ботанічний детермінологізм *фіалковий* виступає епітетом у цитаті «не підводячи на нього своїх вічно перестрашених *фіалкових* очей»

[8, с. 47], і автор при цьому бере до уваги саме вторинне значення цієї лексеми, що стосується кольору цієї рослини; медичний детермінологізм *лихоманка*, використаний у порівняльному звороті «*підкидало* нею, як у *лихоманці*» [8, с. 148], актуалізовано саме завдяки одній з ознак цього хворобливого стану. Наведемо ще кілька виразних прикладів: «Мотря нині якась така покірна була, така *лагідна*, як *голубка*» [8, с. 142]; «будь *хитрим*, як *лис*, *жорстоким*, як *крокодил*, *хижим*, як *шуліка*, бо заклоють тебе» [8, с. 149]; «втягав у груди свіже здорове повітря, *пахуче*, як найдорожче *вино*» [8, с. 149]; «Голос гетьмана був *чистий*, як *струя* з придорожньої *кринички*, і *м'який*, як *шовк*, як *оксамит*» [8, с. 159]; «Зимний піт вкриває чоло, *серце молотом* у *груди валить*, як *серце розгойданого дзвону*» [8, с. 264].

Важливою рисою авторського стилю Б. Лепкого, що привертає нашу увагу, є використання численних порівняльних зворотів із детермінологізмами всіх рівнів. В аналізованому матеріалі фіксуємо порівняльні звороти, які вже можна зарахувати до усталених, тобто маємо підстави констатувати, що автор вдається до застосування численних фразеологізмів, прислів'їв, приказок, почасти моделюючи їх за своїм художнім задумом: «З вами *балакати*, що *горох по стіні кидати*» [8, с. 229]; «з буди роздався *писк*, ніби *звірі в клітці вищали*» [8, с. 229]; «не тягни *чоботи*, як *собаку за хвіст*» [8, с. 255]; «Ми ж не *коти*, щоб із *мишами гратися*» [8, с. 274]; «Ти з ними по-лицарськи поступив, а вони розбишаки. *Натура вовка тягне до ліса*» [8, с. 283]; «Жартують, а не жалять себе, не *кусаються*, як *осінні мухи*» [8, с. 322]; «Немало всякого непевного пускають люди у світ, щоб тільки *каламутити воду*» [8, с. 360].

Цікавим прикладом використання усталеної фраземи в тексті повісті є вислів *перебувати між молотом і ковалом*, який вживано кілька разів: і коли йдеться про долю України («Поставив нас Господь на порозі з Азії в Європу, поклав, як *залізо між молот і ковало* – кують. Аж іскри з того заліза летять!» [8, с. 31]), і про становище В. Кочубея («– *Між молотом і ковалом лежиши*, – нарікав Кочубей, – рад би вискочити з тієї кузні, та годі» [8, с. 98], «З одного боку гетьман, а з другого вона; я *ніби між молотом і ковалом*. Важкий молот, але ж і ковало не легке» [8, с. 255]), і про відчуття Івана Мазепи («І так я все *між молотом і ковалом лежу*» [8, с. 360]). В усіх виявлених прикладах взято до уваги не пряме, а саме фразеологічне значення цього вислову, позаяк йдеться про велику загрозу з обох боків.

Отже, лексико-семантичні детермінологізми, актуалізуючи додаткові семантичні відтінки, дають змогу підсилити певні логічні акценти, справити експресивний вплив на читача.

За **семантико-стилістичної детермінологізації** термін цілковито втрачає свої дефінітивні ознаки, набуває в невластивому для себе контексті нового семантичного забарвлення, зазвичай не зафіксованого в словниках, а також стає елементом художнього засобу (тропа, стилістичної фігури). Наша вибірка демонструє творення за допомогою семантико-стилістичних детермінологізмів низки художніх засобів.

Алегорія, тобто «втільнення абстрактного поняття або ідеї в конкретному художньому образі» [12, с. 23]: «На чийм возі їдеш, того пісню співай» [8, с. 84] – тут алегорія стосується припущеного становища українців; «Годі ж бути нам стадом лагідних овечок, котрих вовки безкарно роздирають» [8, с. 101], «Деруть нас, як вовки барана, бо дійсно нібито барани. Що себе рогами штовхають, а перед ворогом голови опускають додолу» [8, с. 125] – про загарбницьку, деспотичну політику російської влади; «На вовка треба вовком ставати, обороняючи рідного стада» [8, с. 101] – про намір захистити український народ від російської агресії.

Антитеза, що полягає в «підкресленому зіставленні двох протилежних, але пов'язаних між собою думок, явищ, почуттів, понять тощо для посилення враження» [12, с. 33]: «Шведський народ малий, але він перетриває велику завірюху» [8, с. 187]; «у мене на голові сніг, а на серці моріг» [8, с. 335]; «Коміки роблять трагічні міні, трагіки комічні» [8, с. 384].

Метафора, тобто «вживання образного виразу чи слова в переносному значенні для визначення якогось предмета або явища, схожого з ним окремими рисами» [12, с. 449]: «Піротехнік хотів, мабуть, пустити на темно-синє небо золоту княжу мітру» [8, с. 167]; «Карло перетягає струну» [8, с. 186]; «Відтягаю багато рук від плуга до шаблі» [8, с. 186]; «Про Вашу милість будуть голошну пісню співати» [8, с. 187]; «Може, цей меч і вищербиться, може, він і зломиться, але він не зігнеться» [8, с. 187]; «Сніп сонячного світла паде з вікна просто на стіл» [8, с. 318]; «Чекав тільки пригожого моменту і снував далі свою політичну сітку» [8, с. 194]; «Обом їм майже рівночасно прийшло на гадку, що це [порожні пляшки] небажані свідки недавнього минулого» [8, с. 231]; «панночці треба вправлятися в словесному фехтунку» [8, с. 336]; «Спомин про Мотрю настроїв

його на лагіднішу нуту» [8, с. 270]; «своє високе призначення бути мечем, що кує будучність народу» [8, с. 187]; «Любов Хведорівна догадалася, що перша атака зробила вилім» [8, с. 313]; «В театрі життя подуріли актори» [8, с. 384].

Метонімія, для якої характерна «заміна одного слова іншим, суміжним за суттю» [12, с. 450]: «Дисканти, альти, тенори й баси були так гарно дібрані і так зіспівані, що подобали на один чарівний інструмент, на яким грав якийсь незвичайний мистець» [8, с. 6]; «Чого доброго, тобі ще й гетьманської булави захочеться» [8, с. 7]; «Не забувай, що Петро куди сильніше тримає свій скиптр, ніж я гетьманську булаву» [8, с. 221].

Паралелізм, тобто «структурно підкреслене зіставлення двох явищ» [12, с. 542]: «Судно без дна – життя без ідеї» [8, с. 26].

Парономазія, яку визначають як «розміщення поряд різних за значеннями, але дещо подібних за звучанням слів з метою їхнього зіставлення» [12, с. 545]: «Який тут храм, – говорив, розглядаючись, по стінах. – Який тут хлам! – вказуючи рукою на стіл» [8, с. 25].

Персоніфікація, тобто «надання тваринам, предметам, явищам природи та абстрактним поняттям людських властивостей» [12, с. 564]: «Головний вал, як велетенський удав, брав у свої смертельні обійми стару частину Києва» [8, с. 42]; «Полумінь, як язик казкового смока, лизнув вулицю» [8, с. 59]; «загомоніли ще раз усі дванадцять бандур і змовкли» [8, с. 137]; «На виднокрузі являлася кривава довга смуга, ніби меч, що відтинав голову ночі» [8, с. 149]; «А може, це щастя їхало до нас, побачило, що зачинена брама і – завершило» [8, с. 326].

Риторичне звертання: «Любове, пожежо грізна» [8, с. 319]; «Заїжджай, фантазіє, своїм возом золотокованим і вези розміряну душу підхмарними шляхами» [8, с. 333].

Символ – «художній образ, який утілює якусь ідею» [12, с. 690]: «Стоїмо під прапором Марса, а не Купідона» [8, с. 84] (про війну і кохання); «Бережись, Україно, щоб ти новою Троєю не стала. Не пускай, не пускай чужого коня!» [8, с. 266] (про підступні дари ворогів); «Сама вип'ю чащу гіркої. Нікому не пожалуюся, який її смак» [8, с. 293] (про нещасливу долю); «Це не булава, а хрест, котрий, може, прийдеться двигати на нову, українську Голгофу» [8, с. 33] (про страждання заради блага людей).

Синекдоха «заснована на кількісному зіставленні предметів та явищ» [12, с. 691]: «Не вмію, в школах не вчився, до риторика не дійшов» [8, с. 277].

Як бачимо з наведених прикладів, основна мета використання семантико-стилістичної детермінологізації – створення на її основі певних тропів та стилістичних фігур у художньому стилі: метафор, персоніфікацій, антитез, алегорій, порівнянь, символів, метонімії і т. ін., що, передовсім, сприяє залученню образно-асоціативного мислення, а також увиразнює на цій основі глибоку думку автора й справляє певний художній ефект.

Висновки і пропозиції. З історичної повісті Богдана Лепкого «Мотря» вибрано цитати, в яких виявлено наукові терміни. Здійснено тематичну класифікацію детермінологізованих лексичних одиниць, наявних у вибраному матеріалі. На основі аналізу тематичних груп детермінологізмів виявлено, що їхнє вживання не завжди зумовлено змістовими особливостями художнього твору, а почасти спричинено авторською манерою Богдана Лепкого, його стилістичними вподобаннями.

Вибрану терміну лексикону проаналізовано з огляду на рівень її детермінологізації та констатовано, що найвищу частотність виявляють функційні детермінологізми (150 прикладів, тобто 42 %), лексико-семантичні детермінологізми ста-

новлять 26,3 % (їх виявлено в 94 цитатах), а семантико-стилістичні – 31,7 % (113 цитат).

Термінна лексика органічно входить у художній контекст і стає важливим складником індивідуального авторського стилю письменника. Детермінологізми в історичній повісті Богдана Лепкого «Мотря» не лише слугують для точного позначення тих чи тих понять, а й сприяють появі нових яскравих й оригінальних художніх засобів (тропів, стилістичних фігур). Матеріали нашого дослідження демонструють численні приклади метафори, метонімії, персоніфікації, порівняння, антитези, алегорії, символів тощо. Ця риса творчої манери Б. Лепкого сприяє увиразненню думок автора, залучаючи образно-асоціативне мислення читачів, а також посилює емоційний вплив на них, насичує текст експресією.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі інших творів Богдана Лепкого, детальному опрацюванні ілюстративного матеріалу, а також у вивченні під цим кутом зору творів сучасних українських письменників.

Цю наукову публікацію виконано в межах роботи над грантом на дослідження від Канадського інституту українських студій завдяки фінансуванню з Вічного фонду родини Ремеза.

Список літератури:

1. Бабич Т. В. Семантичні перетворення слів у поетичному тексті: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара. Дніпропетровськ, 2010. 18 с.
2. Банзерук О. В., Шакура Ю. О. Військова лексика в історичній прозі П. Куліша. *Література та культура Полісся: зб. наук. пр.: Спадіщина П. Куліша і її роль у розвитку української мови, літератури та культури*. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя. 2010. Вип. 59. С. 15–20.
3. Бублейник Л. Терміни в романі П. Загребельного «Розгін». *Культура слова: міжвідомчий збірник*. Вип. 13. Київ : Наукова думка, 1977. С. 35–42.
4. Городиловська Г. Переосмислення семантики терміна та розширення сфер його функціонування в сучасній українській літературній мові (на матеріалі художніх творів Романа Іваничука). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2014. № 791. Львів : Видавництво Львівської політехніки. С. 105–108.
5. Катиш Т. В. Особливості функціонування термінологічної лексики в мові української фантастики : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпропетровськ, 2004. 202 с.
6. Куньч З. Й. Детермінологізація як механізм художньої образності (на матеріалі роману Ліни Костенко «Записки українського самашедшого»). *Термінологічна актуалізація української мовної дійсності : монографія* / Фаріон І. Д., Куньч З. Й., Василюшин І. П., Микитюк О. Р., Ментинська І. Б. Львів : Галицька Видавнича Спілка, 2020. С. 60–110.
7. Куньч З. Й. Співіснування детермінологізмів різних тематичних груп в художньому дискурсі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 32 (71). № 1. Ч. 1. 2021. С. 44–49. DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.1-1/08>.
8. Лепкий Богдан. Мазепа. Трилогія. Мотря. Історична повість у двох томах. Львів : «Червона калина», 1991. 389 с.
9. Симоненко Т. Стилістичні функції термінологічної лексики в поезії В. Стуса. *Лінгвістичні дослідження*. 2012. Вип. 34. С. 237–241. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znphnpu_lingv_2012_34_43. Дата звернення: 16.08.2022.
10. Панасюк К. Військова термінологія в романі Юрія Щербака «Зброя судного дня». *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2018. № 890. Львів : Видавництво Львівської політехніки. С. 66–69.

11. Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм : монографія / Куньч З. Й., Наконечна Г. В., Микитюк О. Р., Булик-Верхола С. З, Теглівець Ю. В. Львів : Галицька видавнича спілка, 2018. 180 с.
12. Універсальний словник української мови / укл. З. Й. Куньч. Тернопіль : Видавництво навчальної книги «Богдан». 2-ге вид. 2007. 847 с.
13. Яценко Н. Військова лексика в історичних романах Ліни Костенко. *Дивослово*. 2000. №3 (517). С. 30–32.

**Kunch Z. Yo. STYLISTIC POSSIBILITIES OF DETERMINISMS
IN THE HISTORICAL STORY “MOTRIA” WRITTEN BY BOHDAN LEPKY**

The article analyzes the stylistic possibilities of determinism in the historical story “Motria” by Bohdan Lepky. We have eliminated 357 quotations from the text using the method of continuous selection in which the author used the terms of specific scientific fields for various stylistic purposes. We have also carried out a thematic classification of determinisms. The frequently represented units were: ornithological, socio-political, literary, medical, military, and artistic. The analysis discovered that the use of determinisms in creative work is not always set by the content features. The author’s manner and his stylistic preferences partly cause it. We have analyzed the term vocabulary with the level of its determinization, and it was found that the highest frequency was represented in functional determinisms (150 examples, i.e., 42 %), lexical-semantic determinisms make up 26.3 % (found in 94 quotes), and semantic-stylistic ones 31.7 % (113 citations). Such a ratio proves that the term vocabulary organically enters the artistic discourse and becomes an essential component of the writer’s individual style. Functional determinisms attract an intellectual stream into the context, creating an original flavor. Lexico-semantic terminologists, actualizing additional semantic nuances, make it possible to place certain logical accents and strengthen the expressive impact on the reader. Thanks to semantic and stylistic determinization, Bohdan Lepky has created bright metaphors, apt comparisons, deep antitheses, transparent allegories, penetrating symbolic images, metonymy, synecdoche, personification, and other tropes. So, determinisms in the historical story “Motria” not only denote certain concepts accurately but also contribute to the creation of new bright, original artistic means (tropes, figures), increasing the emotional impact on readers and saturating the text with expression.

Key words: *determinisms, B. Lepky’s story “Motria,” functional determinisms, lexical-semantic determinisms, semantic-stylistic determinisms, metaphor, comparison.*